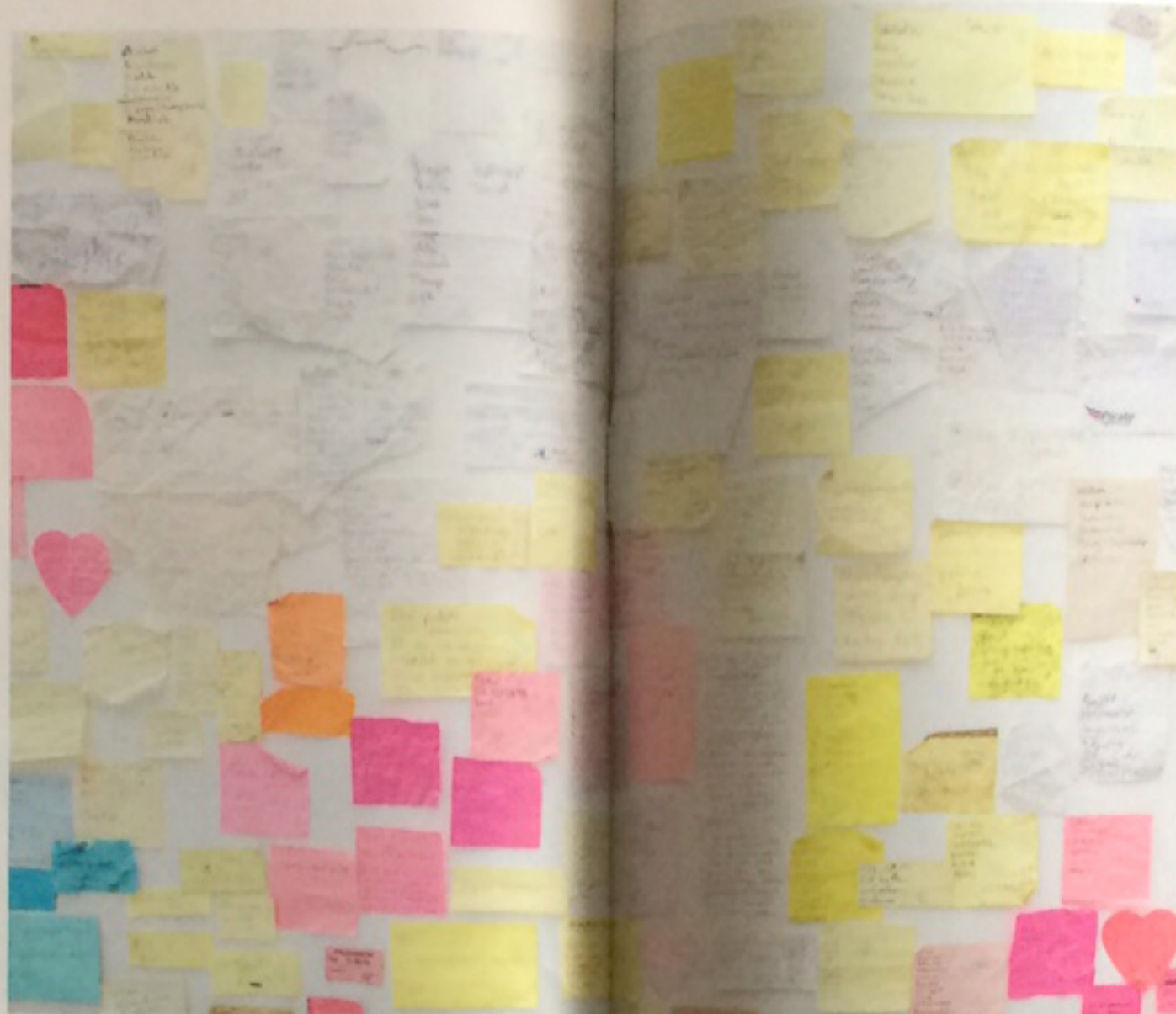

4 **Natur.** Robin Danielssons arbeider på Soft danner en helhetlig installasjon, og både motivene og størrelsen gir dem et preg av stoff som kler rammen – et galleri for tekstilkunst.

4 **Lappeteppe.** Raisa Porsangers farge-sprakende vegg av fjerne lapper, et mang-foldig stykke norsk hverdagshistorie, er både morsom og stimulerende for tanken.

4 **Ruller.** Azar Alsharif er en av mange som utfordrer hva både en tegning og en skisse er – med sine kutteringsruller på vegg og med printerens som medskapet.

Skissert biennale

På årets tegnebiennale er skissen tema. Utstillingen viser først og fremst at hva en skisse er, ikke lenger er godt å si.

TOMATER, MAJONES. Tyggis. Påskegodt. Ordene står under hverandre – som på handlelister flest. Men denne gang er de omskapt til kunst av Raisa Porsanger (28), som har plassert dem sammen med et utall lignende ordkombinasjoner på vegg i Galleri Format i Oslo. «Alle rådgivere er autoriserte», slår en annen anonym skribent kryptisk fast. Den unge kunstneren har funnet lappene på gaten. Alskens meldinger, lister og eksentrisiteter, i skiftende farger og fasoner, danner tilsammen det viltvoksende Porsanger-arbeidet «Instruksjoner».

Verket hennes er del av årets tegnebiennale, den åttende i rekken siden starten i 2002. Tegnerforbundets styre har valgt «Skissen» som tema, og «Instruksjoner» er ganske riktig satt sammen av en lang rekke skisser – til midt-dager som skal lages, beskjeder som skal gis. Verket er morsomt både å se og tenke på. Samtidig har dette pussige koret, utpreget hverdagslige budskap til tross, kunsthistorisk klangbunn – mange signaturer, med Yoko Ono som den mest berømte av dem, har arbeidet med såkalte instruksjonsverk.

Rundt «Instruksjoner» har kurator Elise Storsveen plassert andre arbeider som på lignende vis består av store mengder papir – gjerne også av tekst: Johan Urban Bergquists (51) Moleskin-bøker – 63 i tallet – som inneholder kunstnerens

nedskrevne drømmer, for eksempel, og Tina Jonsbus (48) «Rutebok», som sletter på «Instruksjoner» i at hun har gitt en rekke venner et oppdrag: Tegn sirkler på et ruteark i rutenes hjørner. Resultatene er ved første øyekast – selvsagt – temmelig like, men nærmere studium avslører større forskjeller enn man skulle tro.

TRADISJONELT. Disse prosjektene kan alle kalles konseptuell kunst. Både i Porsangers og Bergquists tilfelle har også skissebegrepet åpenbar relevans: Bergquists drømmer kan leses som skisser til kunsten hans. Likevel er det mest slående med skissetemaet hvor løst og uavklart det er. For hva er egentlig en skisse i en tid hvor definisjonen i Store norske leksikon, «foreløpig plan eller utkast til et kunstverk», ikke lenger er tilstrekkelig?

Katalogen, selvsagt med en skisse på forsiden – signert Ulf Verner Carlsson (50) – gjør klart at et tydelig skille mellom skisse og ferdig verk for lengst har sluttet å gi mening: «prosessen er blitt målet, ideen er blitt verket. SKISSEN er et ferdig arbeid!» som det heter i forordet.

«Skissen er spor etter den uferdige prosessen som er det foranderlige livet», skriver den erfarne tegneren Bjørn Bjarre (49) i «Det er bare en skisse», katalogens beste tekstbidrag. Også han slår fast at «den tilsynelatende mest uferdige og tilfældige skisse» like godt kan være «et fullendt

ferdig kunstverk». Så hvordan kan skissen fungere som en forpliktende ramme for en tegnebiennale? Utstillingen presenteres da også i temmelig generelle vendinger – som en «tankehaug» snarere enn en «tankerekke».

Årets variant representerer en tilbakevending til tradisjonen. For to år siden fikk tegnebiennalen uvanlig mye oppmerksomhet – ikke bare fordi den var særlig internasjonal og interessant, men også fordi den var annerledes organisert: Kuratorene hadde selv valgt ut kunstnerne, og biennalen inkluderte alt fra Robert Rauschenbergs berømte «Erased de Kooning Drawing», som ga biennalen plass i Nasjonalgalleriet, til en serie tegninger fra internett som ble vist på den brune Grei Kafé.

Denne gang er biennalen igjen basert på åpen innsendelse, og de 466 søknadene har resultert i at juryen har valgt ut arbeider av 51 kunstnere. Verkene jeg har sett, er fordelt på Tegnerforbundet, Galleri Format, Landsforeningen Norske Malere, Soft Galleri og Norske Grafikere.

Hva er egentlig en skisse i en tid hvor definisjonen i Store norske leksikon, «foreløpig plan eller utkast til et kunstverk», ikke lenger er tilstrekkelig?

Soft inneholder en visuelt tiltalende installasjon av Robin Danielsson, Norske Grafikeregalleriet av Zdenka Rusova-separatutstilling, «Inntrykk fra naturen». Utover høsten fortsetter biennalen med åpninger – på tilsammen et tosfifret antall visningssteder. Årets variant av Rauschenberg-verket blir et Sol LeWitt-arbeid som også tidligere er blitt oppført i Norge, og Gustav Vigeland-tegninger og arkitekters bidrag vil utvide prosjektet ytterligere.

FRIHET. Tegnerforbundet presenterer biennalen som bestående av «samtidskunst med forankring i tegning», og deltagerlisten – og verkene den har resultert i – gjenspeiler dette. Her er det kunstnere, ikke illustratører, som viser seg frem. Den som er på jakt etter den teknisk fullkomne tegningen, må dessuten se andre steder. Zdenka Rusovas (77) bidrag er, med sine abstraherte, kroppslige landskapsmotiver, trolig de som kommer nærmest den tradisjonelle, gjennomarbeidede tegningen der resultatet er

viktigere enn ideen. I motsatt ende står hennes unge kollega Idu Baltzersen (29), som med sine 124 «Sidesprang» har skapt et slackeraktig rom der prosess og mengde er viktigere enn det enkelte verk. Som vanlig når tegning stilles ut i dagens samtidskunstinstitusjon, ligger dessuten et meget vidt tegnebegrep til grunn: Inkludert er både skulpturer, modeller, relieffer og rene tekstverk. Lene Baadsvig Ørmens (32) bidrag, for eksempel, en serie betongbilder av mystiske skapninger, er et høydepunkt. Men om det forsvarer sin plass i en utstilling med skissetema, er et åpent spørsmål.

Arbeidene er fint og luftig plassert. Men som på så mange utstillinger basert på fri innsendelse forblir noen av dem tynne og tause når de opptrer alene, og katalogen inneholder lite informasjon som kan hjelpe. De fleste har imidlertid tilstrekkelige estetiske kvaliteter til at man stopper opp.

Noen av dem er skisser på et helt bokstavelig plan, for eksempel Marianne Mannsåkers (65) «Plogler», som er kartongen til en billedvev. Men friheten skissetemaet gir, er samtidig prosjektets problem: Etter å ha sett de fem første utstillingene flere ganger er jeg stadig usikker på hva biennalen vil fortelle meg om skissen, utover at den kan være bortimot hva som helst.

— KÅRE BULIE

4 **Kåre Bulie**
Kritiker og spaltist

I Dz skriver han om kunst, populærkultur, arkitektur og design.